

Za švarcsystém hrozí pokuta až 300 000 korun. Jak se mu vyhnout a přesto ušetřit?

7. 9. [Daniel Morávek](#)

Firmy stále využívají švarcsystém, přestože za něj hrozí pokuta ve výši až 300 000 korun. Naučily se totiž přizpůsobit dodavatelské smlouvy a své chování navenek. A to vše navzdory tomu, že mají řadu legálních možností, jak získat pracovníka a přitom ušetřit.

Přestože ho zákony přesně neznají, patří mezi nelegální činnosti a podnikatelům za něj hrozí až 300 000 korun pokuty. Navzdory tomu ho řada firem, ač to nepřiznají, hojně využívá a šetří díky němu náklady na zaměstnance. Podle některých stojí za rekordním počtem podnikatelů u nás. Před více než rokem se dokonce uvažovalo v rámci protikrizových opatření o jeho zlegalizování, návrh příslušného však nakonec nespátřil světlo světa. O čem že je řeč? Samozřejmě o tzv. "švarcsystému, tedy zaměstnávání pracovníků na živnostenský list. [Čtěte také: Návrat švarcsystému, ukázky české vychytralosti, asi nehrozí](#)

Švarcsystém využívají hojně firmy navzdory tomu, že jim legislativa umožňuje i jiné způsoby najímání zaměstnanců než na pracovní smlouvu. Podnikatelé mohou využít jak dohody o provedení práce a činnosti, tak třeba agenturní zaměstnance. Jak však připomínají anonymně sami podnikatelé, švarcsystém se prostě vyplatí a když se správně postaví dodavatelská smlouva a přizpůsobí chování navenek, úřady nemají prakticky šanci na něj přijít.

Termín švarcsystém už v zákoně nenajdete

Švarcsystém vznikl na počátku 90. let, kdy benešovský podnikatel Miroslav Švarc vymyslel způsob, jak ušetřit na sociálním a zdravotním pojištění. Všichni jeho zaměstnanci dostali výpověď, aby poté začali pro Švarce pracovat na živnostenské listy a na dodavatelskou smlouvu. Státu se tento nápad samozřejmě nelíbil, a proto se rozhodl mu zamezit. Stalo se tak s platností od začátku roku 1992 díky novele [zákona o zaměstnanosti](#), která švarcsystém výslovně zakázala.

Tento paragraf se však se zavedením nového [zákoníku práce \(č. 262/2006 Sb.\)](#) zrušen a švarcsystém tak v současnosti žádný zákon výslovně nezakazuje. "Zákaz švarcsystému ale lze i nyní dovodit z nového zákoníku práce, který jednak stanoví, že zaměstnavatel má zajišťovat plnění svých úkolů především zaměstnanci v pracovním poměru, a jednak definuje pojem závislé práce, která musí být vykonávána jen v pracovníprávních vztazích," upřesnila pro server Podnikatel.cz Klára Valentová, specialista na pracovní právo advokátní kanceláře [Ambruz & Dark](#).

Zákoník práce

Závislá práce = práce vykonávaná osobně zaměstnancem pro zaměstnavatele; ve vztahu podřízenosti zaměstnance a nadřízenosti zaměstnavatele, dle pokynů zaměstnavatele, jménem zaměstnavatele, za mzdu nebo odměnu za práci, na pracovišti zaměstnavatele nebo jiném zaměstnavatelem určeném místě, během pracovní doby nebo v jiném domluveném či určeném čase, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele).

Jednoduše řečeno, za švarcsystém se považuje druh spolupráce, při kterém se firma dohodne se svými zaměstnanci, že s nimi neuzavře pracovní smlouvu nebo jinou pracovněprávní dohodu, nýbrž že pro ni budou pracovat jako samostatní podnikatelé na základě živnostenského oprávnění. Samotná práce a její podmínky ale přitom odpovídají závislé práci. Legislativa samozřejmě povoluje právníkům či fyzickým osobám uzavírat právní vztahy s živnostníky, zakázán však je výkon závislé práce pro objednavatele na základě živnostenského oprávnění. Pokud by tedy živnostník pracoval dle definice závislé práce, dopustil by se zadávající podnikatel zmiňovaného švarcsystému. [Čtěte také: V Česku podniká rekordní počet lidí. Stojí za rozmachem podnikání švarcsystém?](#)

Záleží na uvážení úředníků

Jednoznačná definice, zda se jedná o švarcsystém, však neexistuje a hranice mezi pracovním poměrem a švarcsystémem může být velice tenká. Často proto nelze jednoznačně říci, jak daný právní vztah kvalifikovat. Vzhledem k absenci přesné definice proto mají konečné slovo úřady, přesněji řečeno inspektoráty práce, na jejichž posouzení primárně záleží. Inspekce může podnikateli udělit za švarcsystém pokutu ve výši až 300 000 korun. "Vedle pokuty od inspektorátu práce však je třeba mít na zřeteli důsledky v oblasti daní a odvodů na pojistné, kde příslušné úřady mohou doměřit doplatky a uložit penále. V určitých případech může připadat v úvahu i trestněprávní odpovědnost podnikatele," dodala serveru Podnikatel.cz Soňa Rau z advokátní kanceláře [Havel & Holásek](#).

Při posouzení vychází kontrolori hlavně z definice závislé práce, jak ji obsahuje zákoník práce. Ministerstvo financí navíc vydalo pokyn, ve kterém popsalo nejčastější znaky a okolnosti charakterizující vztah závislé činnosti. Za znaky pracovního poměru ministerstvo považuje hlavně podřízenost zaměstnance, práci v zaměstnavatelem stanovené pracovní době a na jeho pracovišti, výlučný výkon činnosti pro jednoho zaměstnavatele a používání pracovních prostředků zaměstnavatele. "Vždy se však hodnotí veškeré podmínky spolupráce v jejich souhrnu a ne nepodstatnou roli zde hraje i úsudek příslušného kontrolujícího úředníka," doplnila Soňa Rau.

Pokyn Ministerstva financí č. D - 285

Znaky závislé činnosti - Plátce příjmu přímo či nepřímo ukládá úkoly, řídí a kontroluje fyzickou osobu a nese odpovědnost související s její činností; fyzická osoba má ve vztahu k plátcí příjmu obdobné postavení jako zaměstnanec; odměna za práci je vypočítána na základě délky pracovní doby nebo obdobným způsobem běžným při odměňování osoby v pracovněprávním vztahu; materiál, pracovní pomůcky, stroje a zařízení potřebné pro výkon činnosti jsou fyzické osobě poskytovány plátcem příjmu; vztah mezi plátcem příjmu a

fyzickou osobou je dlouhodobý anebo soustavný, resp. fyzická osoba vykonává činnost dlouhodobě pouze pro jednoho plátce příjmu, a to osobně nebo prostřednictvím spolupracující osoby, např. manžela/manželky.

Přestože tresty za švarcsystém nepatří mezi nejnížší, stále jde o poměrně běžný způsob zaměstnávání lidí v Česku. Běžně se využívá švarcsystém například ve stavebnictví, pohostinství, u programátorů nebo realitních makléřů. Serveru Podnikatel.cz to potvrdili i zástupci jednotlivých oborů, kteří si z pochopitelných důvodů nepřáli být jmenováni.

Proč podnikatelé navzdory vysokým pokutám riskují a švarcsystém využívají? Jednoduše proto, že se jim to vyplatí. Je totiž poměrně těžké na tento způsob zaměstnávání přijít a dokázat jej. Jak připouštějí právníci, značně záleží na správné koncepci obchodní smlouvy mezi "zaměstnancem" (dodavatelem) a podnikatelem. Smlouva především nesmí obsahovat prvky, které připomínaly závislou činnost, jde například o ustanovení o pracovní době, dovolené či o poskytnutí pracovních pomůcek.

Problém pracovních nástrojů se dá řešit třeba tím, že se dodavateli-zaměstnanci vypůjčí nebo naoko prodají. Tak by při práci používal „vlastní nástroje“, které by si buďto do práce nosil nebo by si s podnikatelem sjednal místo, kde si nástroje může ponechat. Stačí pak, aby ve smlouvě, na základě které by nástroje užíval, byla rozvazovací doložka pro případ, že již nebude zaměstnancem-dodavatelem.

Co je švarcsystém

Švarcsystém je označení pro způsob ekonomické činnosti, při které osoby vykonávající pro zaměstnavatele běžné činnosti nejsou jeho zaměstnanci, ale formálně vystupují jako samostatní podnikatelé. Takový způsob může být pro zaměstnavatele i zaměstnance výhodný (zejména s ohledem na daňové zatížení, sociální pojištění nebo i příliš svazující zákoník práce).

Pokud se však podnikatel domnívá, že si správně nakoncipuje smlouvu a v klidu bude využívat švarcsystém, může na to krutě doplatit. Nejen smlouvy, ale i samotný vztah nesmí vykazovat znaky typické pro pracovní poměr (činnost by neměla být vykonávána ve vztahu závislosti či podřízenosti vůči zaměstnavateli, ale jako nezávislým podnikatelem).

"Rozhodující tedy není pouhý soulad obchodních smluv uzavřených s OSVČ s relevantní právní úpravou, ale nutné je především dosažení souladu skutečného vztahu mezi zaměstnavatelem a OSVČ s touto regulací," upozorňuje Klára Valentová, specialistka na pracovní právo advokátní kanceláře [Ambruz & Dark](#). "Konkrétní posouzení, zda se jedná o švarc systém, ale spadá do institutu správního uvážení a je tedy závislé na subjektivním posouzení kontrolních orgánů," připojil se Michal Volný z advokátní kanceláře [FABIAN & PARTNERS](#).

Jak přesto na zaměstnancích ušetřit?

Jestliže chce podnikatel na zaměstnancích ušetřit, má však k dispozici kromě švarcsystému i řadu legálních možností. Mezi jedny z nejvyužívanějších patří dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti. "Hlavní výhodou obou těchto dohod oproti klasické pracovní smlouvě je možnost ukončit je mnohem jednodušeji a levněji. Také pracovní podmínky zaměstnanců jsou v tomto případě volnější," vysvětlila Soňa Rau, z advokátní kanceláře [Havel & Holásek](#).

Jejich rozsah je sice dle typu omezen na 150 hodin ročně nebo na polovinu stanovené týdenní pracovní doby, avšak patří mezi veřejné tajemství, že firmy tyto podmínky účetně obcházejí. "Tyto dohody nicméně bývají v praxi značně zneužívány stejně jako agenturní zaměstnávání, které je dalším možným řešením," potvrdil Michal Volný z advokátní kanceláře [FABIAN & PARTNERS](#).

Právě využití agenturních zaměstnanců se řadí mezi další možná řešení. Funguje na bázi dočasného umístění zaměstnanců agentury práce přímo v podniku. Firma tedy nepřijímá zaměstnance do pracovního poměru, ale pouze si je "pronajímá" od pracovní agentury. Firma (klient, uživatel) uzavírá se zprostředkovatelskou agenturou Dohodu o dočasném přidělení zaměstnance. Agentura následně udělí svému zaměstnanci Pokyn k dočasnému přidělení.
[Čtěte více: Blíží se prázdniny. Jak zaměstnat brigádníka?](#)

Další možností je poslední dobou značně rozšířený outsourcing. Jde o převedení určitých aktivit, které firma prováděla sama, na externího dodavatele, od kterého bude tyto aktivity nakupovat. Společnost se díky outsourcingu může soustředit na svoji hlavní činnost a nezahlcovat se zajišťováním podpůrných činností. Nejčastěji se outsourcuje vedení účetnictví, správa počítačového systému, úklid kanceláří apod.

Podnikatel rovněž může v neposlední řadě využít tzv. legální subdodávku, když z nějakých důvodů nemůže zajistit splnění svých závazků prostřednictvím vlastních zaměstnanců. Proto na základě obchodněprávního vztahu s OSVČ (např. smlouva o dílo) zajistí splnění svého závazku prostřednictvím třetí osoby. "Na rozdíl od outsourcingu se v tomto případě jedná o činnost, která je pro oba podnikatele jejich hlavní činností. Tato činnost musí být vykonávána v rovném vztahu dvou podnikatelů, jinak by šlo o švarcsystém," uzavírá Klára Valentová, specialista na pracovní právo advokátní kanceláře [Ambruz & Dark](#).

Jak na zaměstnancích legálně ušetřit

- Dohody o provedení práce a pracovní činnosti
- Agenturní zaměstnanci
- Outsourcing
- Legální subdodávka